

AKADEMİK İLETİŞİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Academic Journal of Communication Studies

Sayı (Issue): 4 Yıl (Year): 2026

Sosyal Medya Kullanımı ve Dijital Yoksunluk: Yalova Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik İnceleme*

Hakan YİĞİT¹, Tahsin Eren SAYAR²

Geliş Tarihi (Received): 18.02.2026

Kabul Tarihi (Accepted): 12.07.2026

Öz: Sosyal medya uygulamaları sahip olduğu özellikler bakımından boş zaman etkinliklerinin önemli bir parçası konumundadır. Sosyal medya mecraları sayesinde kullanıcılar istediği bilgiye her an ulaşabilmekte ve bu bilgiyi etkin bir şekilde kullanabilmektedir. Bunun yanı sıra, söz konusu platformlar kullanıcıların sosyal medyada geçirdikleri sürelerin artmasına da zemin hazırlamaktadır. Özellikle Z kuşağında yaygın bir şekilde kullanılan sosyal medya uygulamaları uzun kullanım süreleri ile dikkat çekerken uygulamaların yoksunluk ve bağımlılık oluşturma hususundaki etkileri de tartışılabilir bir konuma ulaşmıştır. Bu düşünceden hareketle çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sosyal medya mecralarından uzak kaldıklarında hissettikleri dijital yoksunluk düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre ne tür farklılıklar barındırdığını incelemektir. Anket çalışmasının yapıldığı araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversite öğrencileri, örneklemini ise Yalova Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde (İnsan ve Toplum Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Spor Bilimleri, Mühendislik, Sanat ve Tasarım) öğrenim gören 350 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler çevrimiçi ortamda Yıldırım vd. (2015) tarafından geliştirilen "Nomofobi Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 27.0 programında frekans analizi, t-testi ve ANOVA testleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla dijital yoksunluk düzeylerinin daha fazla olduğu ve 19-23 yaş arası öğrencilerin diğer yaş grubundakilere oranla iletişim kuramama durumunu daha büyük bir yoksunluk sorunu olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte fakülteler bazında inceleme yapıldığında ise çevrimiçi olamama ve genel yoksunluk boyutunun İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Dijitalleşme, Bağımlılık, Yoksunluk.

Social Media Use and Digital Deprivation: A Study on Yalova University Students

Abstract: Social media applications constitute an important part of leisure-time activities in terms of the features they possess. Through social media platforms, users are able to access the information they want at any time and make effective use of it. Furthermore, these platforms have also led users to spend more time on social media. Social media applications, which are widely used particularly among Generation Z, attract attention due to their long usage durations, while the effects of these applications in terms of creating withdrawal and addiction have also become a subject of debate. Building on this premise, the aim of this study is to determine the levels of digital deprivation experienced by university students when they are away from social media platforms and to examine how these levels differ according to various demographic variables. The research population consists of university students in Turkey, and the sample consists of 350 undergraduate students studying in different faculties (Human and Social Sciences, Health Sciences, Sports Sciences, Engineering, Art and Design) of Yalova University. Data were collected online using the "Nomophobia Scale" developed by Yıldırım et al. (2015). The obtained data were analyzed using frequency analysis, t-test, and ANOVA tests in SPSS 27.0 program. The study concluded that female students experienced higher levels of digital deprivation than male students, and that students aged 19-23 defined the inability to communicate as a greater deprivation problem compared to other age groups. However, when examined on a faculty basis, it was observed that the dimensions of being unable to access the internet and general deprivation were higher among students studying in the Faculty of Humanities and Social Sciences.

Keywords: New Media, Social Media, Digitalization, Addiction, Deprivation.

Atıf/Cite as: Yiğit, H. ve Sayar, T. E. (2026). Sosyal medya kullanımı ve dijital yoksunluk: Yalova Üniversitesi öğrencilerine yönelik inceleme. *Akademik İletişim Araştırmaları Dergisi*, (4), 53-70.

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://iletisimarastirmalari.com/>

Copyright © Published by AKADEMİK İLETİŞİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ. This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

* Bu çalışma Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İletişim ve Tasarım Anabilim Dalı'nda savunulan "Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve yoksunluk duygusu ilişkisinin incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yeni Medya ve İletişim Anabilim Dalı, hakan.ygtt16@gmail.com, ORCID: 0009-0009-5780-445X

² Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, sayartahsineren@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6057-2989

1. GİRİŞ

Başlarda askeri alan ve üniversite laboratuvarlarıyla sınırlı bir evreni olan internet, sonraki dönemde web siteleri aracılığıyla bireysel kullanım pratikleri üretmiştir. Geri dönüş mekanizmasının olmadığı bu dönemlerde mecrayı kullananlar tek taraflı bir bilgi akışı ile karşı karşıyaydılar (Eldeniz, 2010). Bu teknoloji, Web 2.0 internet teknolojisinin gelişmesiyle yapı ve sistem olarak değişikliklere uğramıştır. Geleneksel medya işleyişiyle neredeyse aynı olan Web 1.0 dönemi uygulamalarında etkileşim kavramı merkezîyetçi yapıya göre gelişmiştir. Web 2.0 sonrasında kullanıcılar aktif bir role bürünerek sadece tüketen değil aynı zamanda üreten kişiler olmuştur. Böylece çift yönlü etkileşim modeli ortaya çıkmış ve iletişim daha hızlı bir şekilde gerçekleşmeye başlamıştır. Wiki, blog, fotoğraf ve video paylaşımı yapılabilen sosyal medya ağları Web 2.0 döneminde ortaya çıkan önemli uygulamalar olmuştur. 20. Yüzyıl'ın başında tek yönlü bilgi akışı sağlayan iletişim kavramı Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesiyle kapsamını genişletmiştir. Buna bağlı gelişen dijitalleşme kavramı nesneleri sanallaştıran, çoğaltabilen ve elektronik ağlar üzerinden iletebilen yapıya kavuşmuştur (Yengin, 2012, s. 84). Teknolojiyle geleneksel medya araçlarındaki sınırlar ortadan kalkmıştır ve süreç mesafe tanımayan bir yapıya evrilmiştir. Van Dijk'e (1999) göre dijitallik, 0 ve 1'lerden oluşan ve çevrilmiş bit (bayt) olarak adlandırılmaktadır. Öğelerin fiziksel karşılığını görseller, sesler ve metinler oluşturmaktadır. Dijitalleşmenin iletişim alanındaki etkilerine bakıldığında sosyal medya kavramı ön plana çıkmaktadır. "Sosyal" ve "Medya" kelimelerinin birleşimi sonucunda ortaya çıkan sosyal medya kelimesi Latince kökenli sözcüklerden dilimize geçmiştir.

Medya kavramı genel olarak enformasyonu sağlayan radyo, televizyon, gazete, internet gibi yapıları kapsamaktadır. Sosyal medya kavramı geniş bir çalışma alanı olmasından mütevellit birçok kuramcı tarafından çeşitli tanımlarda kendine yer bulmuştur. Sosyal medya, Web 2.0 vasıtasıyla kullanıcının içerik oluşturmaya imkân sağlayan bir teknolojidir (Kaplan ve Haenlein, 2010). Boyd ve Ellison'a (2013) göre sosyal medya insanların diğer kişilerle paylaşım yapabildiği ağlardır. Bu ağdaki tüm siteler Web 2.0 tabanlıdır ve hem kullanıcıya yeni olanaklar sunmaktadır (Aziz, 2016, s. 158). Sosyal medya ağları, bireylerin kendilerine ait profiller oluşturmalarını ve çevrimiçi mecralarda diğer kullanıcılarla etkileşime girebilmesini sağlamaktadır. Kullanıcılar sosyal medya uygulamaları sayesinde gündeme ilişkin olaylar hakkında bilgi edinebilmekte, aile bağlarını güçlendirebilmekte ve arkadaş çevresiyle iletişimini sürdürebilmektedir. Sosyal ağların bireylere sunduğu olumlu yönlere karşın eğlence ve boş zaman etkinliklerini olumsuz yönde etkilediği de görülmektedir. Sosyal medya ağlarına bağımlı hale gelen bireylerin gerçek yaşamdan izole bir şekilde yaşaması yalnızlık, benlik algısının zayıflaması ve sosyal onay arayışı gibi çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir.

Sosyal medyanın neden olduğu çeşitli psikolojik sorunlara bakıldığında bağımlılık ve yoksunluk kavramları öne çıkmaktadır. Yoksunluk kelimesi TDK'ye (2025) göre mahrumiyet veya mahrumluk anlamlarını taşımaktadır. Yobel kavramı (2019, s. 846), herhangi bir aktivitenin veya maddenin tamamen kesilmesi ya da azaltılması sonucu ortaya çıkan fiziksel ve zihinsel semptomların başlangıcı olarak tanımlanmaktadır. Bu semptomlar kişinin sosyal, iş ve aile hayatını olumsuz etkileyerek, geri dönüşü olmayan sorunları tetikleyebilmektedir. Dijital yoksunluk tanımına bakıldığında ise bireylerin dijital uyarıcılardan, sosyal medyadan ve akıllı telefonlarından uzak kaldıklarında yaşadıkları duygusal tepkiler ön plana çıkmaktadır. Aiken'e (2016) göre insanlar dijital ağlardan uzaklaştığında anksiyete tepkileri gösterebilmektedir. Rosen vd. (2012) dijital araçların aşırı kullanımı durumunda çeşitli psikolojik semptomların fazlaştığını ifade ederek dijital yoksunluğun obsesif-kompulsif bozukluk ve narsisizm gibi etkiler oluşturabildiğine dikkat çekmektedir. Przybylski vd. ise (2013) sosyal medyada gelişmeleri kaçırma (FOMO) korkusundan bahsederek dijital yoksunluk anında bireyin psikolojik tatminsizlik sorunları yaşadığını ifade etmektedir.

Bazı zamanlarda birbirleriyle karıştırılan kavramlar olsa da bağımlılık yoksunluk birtakım farklılıklar içermektedir. Bağımlılık temelde yaşanan bir durum iken yoksunluk ise bunun ortaya koyduğu nihai sonuçtur. Bağımlılık kavramı madde ve alıştırmacılar ile karakterize edilen kronik bir rahatsızlıktır (Tarhan ve Nurmedov, 2025, s. 24). Bağımlılık ayrıca bir nesneye, ya da kişiye karşı yaşanan istek

(Uzbay, 2024, s. 25), bir eylemi tüm yıkıcı sonuçlarına rağmen durduramamak veya başlatmak (Grant, akt. Aydın, 2024, s. 13) gibi tanımlara sahiptir. Dijital bağımlılık ise sosyal medya bağımlılığı ile bireylerin cep telefonunu devamlı olarak çıkarıp bildirim gelip gelmediğine bakması, yeni gelişmeleri kaçırpıp kaçırmadığını kontrol etmesi ve gündemden geri kalacağını düşünmesi olarak tanımlanır (Erzen, 2024, s. 302). Akıllı telefon bağımlılığı Lin vd. (2016) tarafından telefona ulaşamama halinde oluşan yoksunluk, telefona bakma isteğine karşı koyamama, fiziksel sorunlar oluşturmamasına rağmen kullanmaya devam etmek isteme gibi semptomlarla tanımlanır. Günümüzde etkisi sürekli artan dijital oyun bağımlılığı ise DSM-5 tanı ölçüt kitabında (American Psychiatric Association, 2022) sürekli oyun oynamakla meşgul olma, oyuna ara verme halinde yoksunluk, oyuna daha fazla zaman ayırma gibi unsurlarla tanımlanmaktadır.

Literatürde bağımlılık ve yoksunluk üzerine yapılan tüm tanımlamalar günümüzde dijitalleşmenin etkisiyle kapsam ve etkisini arttırmaktadır. Dijitalleşme etkisiyle özellikle Z kuşağı üniversite öğrencilerinin yaşadığı bağımlılık ve yoksunluk sorunları ile bu sorunlar neticesinde ortaya çıkan olumsuz sorunlara birçok çalışmada değinilmiştir (Yıldırım ve Correia, 2015; Rupert ve Hawi, 2016; Gökçearslan vd., 2016; Göktaş vd., 2026). Bu çalışmalar dijital bağımlılık ve yoksunluk durumu neticesinde öğrencilerin yaşadıkları duygu durumları ile bu durumun hayat kalitelerini nasıl etkilediğine odaklanmaktadır. Çalışmalar ayrıca kullanıcıların dijital mecralardan ve araçlardan uzak kaldıklarında ne tür sorunlar ile karşı karşıya kaldıkları incelenerek konuya ilişkin vaka analizleri sunmaktadır. Hazırlanan bu çalışma ise literatürdeki çalışmalardan farklı olarak üniversite öğrencilerinin sosyal medya mecralarından uzaklaştıklarında ne tür duygular hissettiklerini ve dijital yoksunluk düzeylerini belirlemek amacındadır. Ek olarak çalışma yoksunluk düzeylerinin belirlenmesinde demografik değişkenlerin nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Çalışma bu yaklaşımı ile literatürdeki sosyal medya kullanımıyla oluşan yoksunluk düzeyi ile demografik değişkenlerin ilişkisini incelemeyi ve konuya ilişkin sayısal veriler ortaya koymayı hedeflemektedir. Alan yazında üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk ve nomofobi düzeylerini inceleyen çalışmalar bulunsu da öğrencilerin eğitim gördükleri akademik disiplinlerin (fakültelerin) yaratmış olduğu kültürel ve davranışsal farklılıkların yoksunluk düzeylerine etkisinin büyük oranda göz ardı edildiği düşünülmektedir. Bu çalışma, teknik bilimlerden sosyal bilimlere kadar geniş bir yelpazedeki fakülteleri karşılaştırarak ve gençlik dönemi içindeki hassas yaş kırımlarını (19-23 yaş) analiz ederek literatürdeki bu yapısal boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın amacı ve önemi

DataReportal'ın (2025) raporuna göre Türkiye'de sosyal medya kullanan kişi sayısı 62,3 milyona ulaşmıştır. 8 yaş ve üzeri ise 60,3 milyon kullanıcı kimliği bulunmaktadır. Bu rakam 18 yaş ve üzeri toplam nüfusun yüzde 92,1'ine denk gelmektedir. Raporlar göz önünde bulundurulduğunda sosyal medya uygulamalarında zaman geçiren bireylerin sayısının Türkiye'nin 3'te 2'sinden fazla olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Türkiye'de sosyal medya uygulamalarında geçirilen süre ortalama iki saat elli yedi dakikadır (Başkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi, 2025). Bu noktada sosyal medya uygulamalarında geçirilen sürenin fazla olması, bağımlılık ve yoksunluk kavramlarını tartışmaların merkezi haline getirmiştir. Günümüz dijital dünyasında üniversite öğrencilerinin gönüllü ya da zorunlu olarak sosyal mecralardan uzak kalması birtakım sorunlara neden olabilmektedir. Öğrencilerin karşılaştıkları bu sorunlarda demografik yapıları ile yoksunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin yoksunluk düzeylerine olan etkisi ise araştırılması gereken bir unsur olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel problematiği öğrencilerin sosyal medya mecralarından uzak kaldıklarında karşılaştıkları dijital yoksunluk düzeyinin oluşturduğu etki ve demografik yapının burada etken bir unsur olup olmadığının araştırılmasıdır. Günümüz dijital ekosisteminde üniversite öğrencilerinin sosyal mecralardan zorunlu veya gönüllü olarak uzak kalması, psikolojik ve davranışsal boyutları olan bir dijital yoksunluk (nomofobi) durumunu beraberinde

getirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel problematiği yükseköğretim gençliğinin sosyal medyadan uzak kaldıklarında deneyimledikleri dijital yoksunluk düzeylerinin ne aşamada olduğunu tespit etmek ve bu yoksunluk durumunun öğrencilerin sosyo-demografik yapılarına (cinsiyet, yaş ve eğitim gördükleri fakülte türü) bağlı olarak anlamlı bir farklılık sergileyip sergilemediğini ortaya koymaktır. Yukarıda verilen bilgiler ışığında çalışmanın amacı ise üniversite öğrencilerinin sosyal medya mecralarından uzak kaldıklarında hissettikleri dijital yoksunluk düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre ne tür farklılıklar barındırdığını incelemektir.

Belirlenen amaç bağlamında çalışmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk (nomofobi) düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2: Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk (iletişim kuramama) düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3: Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk düzeyleri öğrenim gördükleri fakültelere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

2.2. Araştırmanın alt boyutları

Çalışma kapsamında belirlenen araştırma alt boyutları ve bunların kavramsallaştırılmış ana başlıkları şu şekildedir:

Birinci boyut çevrimiçi olamamadır. We are Social'ın (2025) raporuna göre bireyler, internette 7 saat 13 dakika, sosyal medya uygulamalarında ise ortalama 2 saat 43 dakika zaman harcamaktadır. İnternet ve sosyal medya uygulamalarında geçirilen süreye ilişkin istatistikler, bu platformların bireylerin günlük yaşamlarının önemli bir bileşeni hâline dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu alt boyutla üniversite öğrencilerinin sosyal medya uygulamalarında çevrimiçi olamadığı zamanlarda yaşamış oldukları kaygı, korku ve güven durumlarını ölçmeyi hedeflemektedir.

İkinci boyut iletişimi kaybetmedir. Hanehalkı Bilişim Teknolojiler (BT) Kullanım Araştırması 2025 raporuna göre bireylerin en fazla tükettiği mecralar YouTube, WhatsApp ve Instagram'dır (TÜİK, 2025). Özellikle WhatsApp ve Instagram gibi platformların yapısı ve özellikleri bakımından mesajlaşmaya çok uygun olması bireyleri iletişimlerini bu kanallardan gerçekleştirmeye yönlendirmektedir. Bu alt boyutla üniversite öğrencilerinin sosyal medya uygulamalarında iletişim kuramadıkları zamanlarda yaşamış oldukları duygu durumlarını araştırmaktadır.

Üçüncü boyut platformlardan yoksunluktur. Davranışsal bağımlılıklar altında değerlendirilen sosyal medya bağımlılığı yoksunluğu yaşayan bireylerde en belirgin tepkiler ise huzursuzluk, odak problemleri, boşluk hissi olmaktadır. Çalışmanın ana hipotezini de destekleyen bu alt boyut bireylerin sosyal medya uygulamalarına erişemedikleri zamanlarda yaşamış oldukları korku, stres, güven, kaygı ve huzursuzluk gibi duygu durumlarını ölçmek amaçlanmıştır.

Dördüncü boyut ise bilgiye ulaşamamadır. Araştırmaya göre, insanların büyük bir kısmı haberlerini sosyal mecralardan almaktadır (Anadolu Ajansı, 2015). İstatistikler göstermektedir ki sosyal medya uygulamaları geleneksel medya araçlarına göre daha fazla tercih edilmektedir. Bu alt boyutla üniversite öğrencilerinin sosyal medya uygulamalarından günlük akışı takip edemedikleri zamanlarda yaşamış oldukları gelişmeleri kaçırma korkusu (FOMO), en iyi gelişmeleri kaçırma korkusu (FOBO) gibi psikolojik etkenleri ölçmek amaçlanmaktadır.

2.3. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Çalışma evreni Türkiye'de YÖK'e bağlı üniversitelerde eğitim hayatını sürdüren lisans öğrencilerinden oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Sanat ve Tasarım ve Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Ankete katılan üniversite öğrencileri çalışmanın homojen ve dengeli bir şekilde gerçekleşmesini sağlama amacıyla farklı fakültelerden seçilmiştir.

2.4. Veri ve analiz toplama yöntemi

Çalışmada Yıldırım, Sumuer, Adnan ve Yıldırım'ın (2015) geliştirdiği Nomofobi Ölçeğinden faydalanılarak 5'li Likert Ölçeği'ne göre hazırlanan anket yöntemi uygulanmıştır. Nomofobi mobil telefon yoksunluk korkusudur (Güler ve Veysikarani, 2019, s. 76). Bireyler mobil cihaza erişemediklerinde ya da bu platformdan iletişim kuramadığında Nomofobi durumu yaşanır. Ele alınan bu çalışmada geliştirilen ölçek çalışmanın amacı bağlamında uyarlanmıştır. Çalışma kapsamında Yalova Üniversitesi Etik Kurullar Koordinatörlüğü'nden EKK-FRM-006 numaralı Etik Kurul Kararı doğrultusunda, anketin Yalova Üniversite lisans öğrencilerine uygulanmasına ilişkin gerekli tüm izinler alınmıştır. Çalışmadaki veriler IBM SPSS 27.0 programıyla incelenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri açısından sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşlerine yönelik olarak frekans analizleri ve farklılık analizleri yapılmıştır.

2.5. Varsayımlar, sınırlılık ve güvenilirlik

Üniversite öğrencilerinin yaş itibarıyla örnekleme uyacakları varsayılmaktadır. Bununla birlikte belirlenen fakülte örnekleri farklı bilim dallarından oluşmaktadır ve bu durum örneklemin homojen bir perspektifte değerlendirilmesini olanaklı kılmaktadır. Yapılan bu çalışma 2025 yılında Yalova Üniversitesi'nde eğitimini sürdüren lisans öğrencileriyle sınırlı tutulmuştur. Çevrimiçi ortamda Google Form üzerinden toplanan verilere göre çalışma 218 kadın ve 132 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada güvenirliliğin sağlanması noktasında Test-Tekrar Test Yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen grup homojen yapıdaki öğrenci sayısının yüzde 11'inden (40 kişi) oluşmaktadır. Yapılan güvenirlilik testinden bir süre sonra aynı test aynı gruba tekrar uygulanmış ve iki uygulama arasındaki korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Aşağıda 40 kişiye uygulanan pilot çalışmadan elde edilen veriler gösterilmektedir.

Tablo 1. Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluk Ölçeği

Ölçek	Cronbach's Alpha	Sayı
Çevrimiçi Olamama	0.849	5
Platformlardan Yoksunluk	0.839	6
İletişimi Kaybetme	0.894	4
Bilgiye Ulaşamama	0.910	5
Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluk Ölçeği (Genel)	0.952	20

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmada sosyal medya kullanımı ve yoksunluk ölçeğine ait alt boyutların Cronbach's Alpha güvenirlilik katsayıları sırası ile incelendiğinde "Çevrimiçi olamama" alt boyutu için güvenirlilik katsayısı değerinin 0.849 (Yaklaşık %85 güvenilir) olduğu, "Platformlardan yoksunluk" alt boyutu için güvenirlilik katsayısı değerinin 0.839 (Yaklaşık %84 güvenilir) olduğu, "İletişimi Kaybetme" alt boyutu için güvenirlilik katsayısı değerinin 0.894 (Yaklaşık %90 güvenilir) olduğu ve "Bilgiye Ulaşamama" alt boyutu için güvenirlilik katsayısı değerinin 0.910 (Yaklaşık %91 güvenilir) olduğu anlaşılmaktadır.

Ölçeğin genel güvenirlilik düzeyi incelendiğinde katsayı değerinin 0.952 olduğu bu nedenle ölçeğin tamamının da çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar ele alındığında araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlilik düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu ve araştırmayı temsil etme güçlerinin de çok yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluk Madde Toplam İstatistikleri

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Soru1	58,0500	264,356	,678	,949
Soru 2	57,7000	262,882	,782	,948
Soru 3	57,5750	268,763	,671	,949
Soru 4	58,0250	264,128	,760	,948
Soru 5	59,0500	270,921	,649	,950
Soru 6	57,5500	267,792	,701	,949
Soru 7	58,5250	264,563	,706	,949
Soru 8	57,4250	284,917	,201	,957
Soru 9	58,7000	266,267	,769	,948
Soru 10	58,8250	267,276	,742	,948
Soru 11	58,3000	264,472	,763	,948
Soru 12	58,1000	264,041	,778	,948
Soru 13	58,6750	266,276	,653	,950
Soru 14	58,6000	268,246	,629	,950
Soru 15	58,4000	266,092	,614	,950
Soru16	57,7500	263,577	,763	,948
Soru 17	57,5500	268,203	,740	,948
Soru 18	58,3500	261,413	,789	,947
Soru 19	58,0000	263,179	,752	,948
Soru 20	58,1250	265,394	,689	,949

Tablo 2’de güvenilirlik analizinin nihai sonucu sayılabilecek madde toplam istatistikleri tablosuna yer verilmiştir. Bu tabloda araştırmada kullanılan sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeğine ait her bir maddesinin toplam ölçek ile korelasyonu ve herhangi bir maddenin akademik başarı testi ölçeğinden çıkarıldığında elde edilecek Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısının değerinin kaç olacağı incelenmiştir.

Öncelikle araştırmada kullanılan maddelerin toplam ölçek ile korelasyonu (Corrected Item-Total Correlation) sütunu incelenmiştir. Genel kabul gören kural olarak herhangi bir maddenin ölçek toplam korelasyonu değerinin 0,20 değerinin altında olmaması ve bütün maddelerin ölçekle aynı yönde (negatif veya pozitif) bir ilişkisinin olması gerektiği bilinmektedir. Bu analiz sonucu incelendiğinde sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeğinden maddelerin genellikle ölçek toplam puanı ile korelasyonunun pozitif yönde olduğu ve diğer maddelerin de pozitif yönde olmasının güvenilirlik değerini artıracığı düşünülmektedir. Bu nedenle (Corrected Item-Total Correlation) sütunu incelendiğinde ölçek ile negatif yönde korelasyonu olan ve korelasyon değeri 0,20 altında olan maddelerin olmadığı görülmektedir. Bu değerlerin altında maddelerin olmaması ve ölçekle negatif yönde korelasyon olan maddenin yer almaması nedeni ile ölçekten çıkarılması gereken bir maddenin olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Geçerlilik Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Katsayısı	,853
--	------

Bartlett's Küresellik Testi	Ki Kare	722,674
	Sd	190
	Sig.	,000*

Araştırmada kullanılan sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeğinde bulunan 20 maddeye ilişkin Varimax rotasyon yöntemi kullanılarak yapılan ilk temel bileşenler faktör analizi (açıklayıcı faktör analizi) işlemi sonucunda örneklemin faktör analizi için yeterli olup olmadığı ve faktör analizine gerek olup olmadığı tablo 3'te incelenmiştir.

Tablo 4. Açıklanan Toplam Varyans Yüzdesi

Öz değerler				Elde Edilmiş Faktör Yükleri Toplamları			Döndürülmüş Faktör Yükleri Toplamları		
Faktör	Toplam	Varyan s %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Topla m	Varyans %	Birikimli %
1	10,831	54,157	54,157	10,831	54,157	54,157	5,937	29,683	29,683
2	1,863	9,313	63,470	1,863	9,313	63,470	4,185	20,927	50,611
3	1,589	7,943	71,413	1,589	7,943	71,413	3,872	19,360	69,971
4	1,171	5,854	77,267	1,171	5,854	77,267	1,459	7,296	77,267
5	,828	4,142	81,409						
6	,647	3,237	84,646						
7	,609	3,045	87,691						
8	,524	2,619	90,311						
9	,428	2,138	92,448						
10	,292	1,461	93,909						
11	,266	1,332	95,242						
12	,186	,929	96,171						
13	,170	,852	97,023						
14	,144	,722	97,745						
15	,126	,628	98,373						
16	,093	,466	98,838						
17	,085	,423	99,262						
18	,057	,284	99,546						
19	,055	,273	99,819						
20	,036	,181	100,000						

Tablo 4'te görüldüğü üzere araştırmada kullanılacak olan 20 soruluk ölçek üzerinden faktör analizi uygulanmış ve 20 soruyu temsil edecek olan daha az boyuta indirgenme amaçlanmıştır.

3. BULGULAR

40 kişiyle yapılan güvenilirlik testinden bir süre sonra aynı test aynı gruba tekrardan uygulanmıştır. Bu iki test sonucundaki puanların korelasyonları alınarak +1'e yakın bir değere ulaşması sonucunda test örneklem grubunun tamamına uygulanmıştır. Bulgular kısmında Yalova Üniversitesi örneklem grubuna uygulanan ankete ilişkin veriler sunulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler, IBM SPSS 27.0 ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri açısından sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşlerine yönelik olarak frekans analizleri ve farklılık analizleri yapılmıştır.

3.1 Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde öğrencilerin yoksunluk durumuna ilişkin görüşler ve ilişkiler incelenmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde %
Erkek	132	37,7
Kadın	218	62,3
Toplam	350	100,0

Katılımcıların %37,7'si erkek %62,3'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlarına İlişkin Dağılımlar

Yaş	Frekans	Yüzde %
16-18	58	16,6
19-23	243	69,4
24-44	45	12,9
45 ve üzeri	4	1,1
Toplam	350	100,0

Üniversite öğrencilerinin yaşları tablo 6'da gösterilmiştir. Üniversite öğrencilerinin %16,6'sının 16-18 yaş arasında, %69,4'ünün 19-23 yaşları arasında, %12,9'unun 24-44 yaşları arasında ve %1,1'inin 45 yaş üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerin çoğunluğunun 19-23 yaşları arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlarına İlişkin Dağılımlar

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde %
Bekâr	331	94,8
Evli	17	4,9
Diğer	1	,3
Toplam	350	100,0

Medeni durum tablo 7'de gösterilmiştir. Bu dağılımlara göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %94,8'inin bekâr, %4,9'unun evli ve %0,3'ünün diğer durumlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun bekâr olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Gelir Durumu Dağılımı

Gelir Durumu	Frekans	Yüzde %
0	119	34,0
0-10.000TL	120	34,3
10.001-20.000 TL	51	14,6
20.001- 30.000 TL	27	7,7
30.001 TL ve üzeri	33	9,4
Toplam	350	100,0

Öğrencilerin gelir durumlarına ilişkin dağılımlar tablo 8'de gösterilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu 0-10.000 TL gelir bandındadır.

Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Dağılımları

Fakülte	Frekans	Yüzde %
İnsan ve Toplum Bilimleri	70	20,0
Sağlık Bilimleri	100	28,6
Mühendislik	66	18,9
Sanat ve Tasarım	56	16,0
Spor Bilimleri	58	16,6
Toplam	350	100,0

Öğrenim görülen fakültele ilişkin dağılımlar ise tablo 9’da gösterilmiştir. Bu dağılımlara göre üniversite öğrencilerinin %20’sinin İnsan ve Toplum Bilimleri, %28,6’sının Sağlık Bilimleri, %18,9’unun Mühendislik, %16’sının Sanat ve Tasarım ve %16,6’sının da Spor Bilimleri Fakültesinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu dağılımlara göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun Sağlık Bilimleri Fakültesinde oldukları anlaşılmaktadır. Buna karşın fakülte bazında benzer ortalamalar yer almaktadır.

Tablo 10. Araştırmada Kullanılan Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Ölçeğine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Ölçek	Min.	Maks.	$\bar{x}$	Ss
Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu	1,00	5,00	2,70	0,90

Tablo 10’da araştırmada kullanılan sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeğine ait betimleyici istatistikler gösterilmiştir. Bu istatistikler incelendiğinde “Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu” ölçeği için elde edilen ortalama değerin $=2,70 \pm 0,90$ olarak elde edildiği anlaşılmaktadır. Bu ortalama değere göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ölçeğe genel olarak “Kararsızım” yanıtı verdikleri söylenebilir.

3.2 Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri belirlenmesi adına t ve anova testleri uygulanmıştır.

Tablo 11. Normallik Testi Verileri

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk			Skewness	Kurtosis
	İstatistik	Sd	Sig.	İstatistik	Sd	Sig.		
Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu	,056	350	,009	,985	350	,001	,254	,226

Tablo 11’deki veriler Kolmogorov-Smirnov testiyle araştırılmıştır ve p-değerlerinin 0,05 değerinden küçük olduğu görülmüştür.

3.3 Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetleri ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 12. Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,395	1	349	,529

Tablo 12’de sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeği için varyansların eşit olduğu görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetleri ve Sosyal Medya Kullanımı ile Yoksunluğu

İlişkisine Ait t Testi

Boyut	Gruplar	N	$\bar{x}$	t Testi
-------	---------	---	-----------	---------

				<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Çevrimiçi Olamama	Erkek	132	13,0758	-4,305	348	,000*
	Kadın	218	15,4312			
Platformlardan Yoksunluk	Erkek	132	14,4773	-4,617	348	,000*
	Kadın	218	17,4220			
İletişimi Kaybetme	Erkek	132	8,7348	-2,543	348	,011*
	Kadın	218	9,8624			
Bilgiye Ulaşamama	Erkek	132	12,4924	-3,490	348	,000*
	Kadın	218	14,5550			

Hipotezler;

H0: Öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Uygulanan t testi sonucuna göre üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk”, “İletişimi Kaybetme” ve “Bilgiye Ulaşamama” alt boyutları için değerlerin ($p < \alpha = 0,05$) olarak ölçülmüştür. Öğrenci cinsiyetinin “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk”, “İletişimi Kaybetme” ve “Bilgiye Ulaşamama” görüşlerinde anlamlı farklılıklara olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar incelendiğinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk”, “İletişimi Kaybetme” ve “Bilgiye Ulaşamama” alt boyutlarından daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir. Bu veri kadınların sosyal medya bağımlılığı ve yoksunluğu düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.4 Üniversite Öğrencilerinin Medeni Durumları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 14. Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,220	1	349	,270

Tablo 14’te varyansların homojenliği testiyle sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeği için varyansların eşitliğinin sağlandığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Medeni Durumları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Görüşleri t Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	N	$\bar{x}$	<i>t</i> Testi		
				<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Çevrimiçi Olamama	Bekâr	331	14,6435	1,164	348	,245
	Evli	17	13,1765			
Platformlardan Yoksunluk	Bekâr	331	16,4350	1,290	348	,198
	Evli	17	14,5294			
İletişimi Kaybetme	Bekâr	331	9,5408	1,534	348	,126
	Evli	17	8,0000			
Bilgiye Ulaşamama	Bekâr	331	13,8943	1,529	348	,127
	Evli	17	11,8235			

Tablo 15'te araştırmaya katılan üniversite öğrencileri medeni durumu ile yoksunluk ilişkisi incelenmesi adına t testi uygulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin medeni durumları ile "Çevrimiçi Olamama", "Platformlardan Yoksunluk", "İletişimi Kaybetme" ve "Bilgiye Ulaşamama" alt boyutları için anlamlılık değerlerinin ($p > \alpha = 0,05$) olduğu bu nedenle katılımcıların evli ya da bekar olmasının "Çevrimiçi Olamama", "Platformlardan Yoksunluk", "İletişimi Kaybetme" ve "Bilgiye Ulaşamama" maddelerinde anlamlı farklılık saptanmamıştır.

3.5 Üniversite Öğrencilerinin Yaşları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 16. Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,899	3	346	,447

Tablo 16'ya göre varyansların homojenliği testiyle sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeği için varyansların eşit olduğu görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Yaşları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Görüşlerine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	KT	Sd	KO	F	p	LSD
Çevrimiçi Olamama	Gruplar Arası	139,975	3	46,658	1,818	,144	
	Gruplar İçi	8880,882	346	25,667			
	Toplam	9020,857	349				
Platformlardan Yoksunluk	Gruplar Arası	272,541	3	90,847	2,602	,052	
	Gruplar İçi	12080,514	346	34,915			
	Toplam	12353,054	349				
İletişimi Kaybetme	Gruplar Arası	202,754	3	67,585	4,231	,006*	19-23>24-44
	Gruplar İçi	5527,364	346	15,975			
	Toplam	5730,117	349				19-23>45+
Bilgiye Ulaşamama	Gruplar Arası	249,495	3	83,165	2,850	,037*	19-23>16-18
	Gruplar İçi	10095,122	346	29,177			
	Toplam	10344,617	349				19-23>45+

* $p < 0,05$

Hipotezler;

H0: Katılımcıların yaşları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların yaşları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 17'de katılımcıların yaşları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacı ile anova testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuca göre üniversite öğrencilerinin yaşları ile "Çevrimiçi Olamama" ve "Platformlardan Yoksunluk" alt boyutları için anlamlılık değerlerinin ($p > \alpha = 0,05$) olduğu ancak "Bilgiye Ulaşamama" ve "İletişimi Kaybetme" alt boyutları için anlamlılık değerlerinin ($p < \alpha = 0,05$) olduğu bu nedenle üniversite öğrencilerinin yaşlarının

farklı olmasının “Bilgiye Ulaşamama” ve “İletişimi Kaybetme” görüşlerinde anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Bu farklılıklar LSD testi ile incelendiğinde 19-23 yaşları arasındaki öğrenciler ile 24-44 ve 45 yaş üzerindeki öğrencilere göre “İletişimi Kaybetme” boyutundan daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır.

19-23 yaşları arasındaki öğrenciler ile 16-18 ve 45 yaş üzerindeki öğrencilere göre “Bilgiye Ulaşamama” boyutundan daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır.

3.6 Üniversite Öğrencilerinin Gelir Durumları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 18. Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,545	4	345	,189

Tablo 18’de varyansların homojenliği testiyle sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeği için varyansların eşitliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 19. Üniversite Öğrencilerinin Gelir Durumları ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Görüşleri Arasındaki İlişkiye Ait Anova Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	KT	Sd	KO	F	p
Çevrimiçi Olamama	Gruplar Arası	13,374	4	3,343	,128	,972
	Gruplar İçi	9007,484	345	26,109		
	Toplam	9020,857	349			
Platformlardan Yoksunluk	Gruplar Arası	110,787	4	27,697	,781	,538
	Gruplar İçi	12242,268	345	35,485		
	Toplam	12353,054	349			
İletişimi Kaybetme	Gruplar Arası	79,611	4	19,903	1,215	,304
	Gruplar İçi	5650,506	345	16,378		
	Toplam	5730,117	349			
Bilgiye Ulaşamama	Gruplar Arası	109,112	4	27,278	,919	,453
	Gruplar İçi	10235,505	345	29,668		
	Toplam	10344,617	349			

* $p<0,05$

Hipotezler;

H0: Katılımcıların gelir durumları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların gelir durumları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 19’da katılımcıların gelir durumları ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi için anova testi uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir durumları ile “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk”, “Bilgiye Ulaşamama” ve “İletişimi Kaybetme” alt boyutları için anlamlılık değerlerinin ($p>\alpha=0,05$) olduğu bu nedenle üniversite öğrencilerinin gelir durumlarının farklı olmasının “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk”, “Bilgiye Ulaşamama” ve “İletişimi Kaybetme” görüşleri üzerinde ortalamalar bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara sebep olmadığı anlaşılmaktadır.

3.7 Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülte ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 20. Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,689	4	345	,600

Tablo 20’de varyansların homojenliği testiyle sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu ölçeği için varyansların eşitliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 21. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülte ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluğu Görüşleri İlişkisine Ait Anova Testi Sonuçları

Boyut	Gruplar	KT	Sd	KO	F	p
Çevrimiçi Olamama	Gruplar Arası	540,965	4	135,241	5,502	,000*
	Gruplar İçi	8479,892	345	24,579		
	Toplam	9020,857	349			
Platformlardan Yoksunluk	Gruplar Arası	628,763	4	157,191	4,626	,001*
	Gruplar İçi	11724,291	345	33,983		
	Toplam	12353,054	349			
İletişimi Kaybetme	Gruplar Arası	147,274	4	36,819	2,275	,061
	Gruplar İçi	5582,843	345	16,182		
	Toplam	5730,117	349			
Bilgiye Ulaşamama	Gruplar Arası	478,463	4	119,616	4,183	,003*
	Gruplar İçi	9866,154	345	28,598		
	Toplam	10344,617	349			

* $p<0,05$

Hipotezler;

H0: Katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteler ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

H1: Katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteler ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 21’de katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteler ile sosyal medya kullanımı ve yoksunluğu görüşleri ilişkisinin incelenmesi için anova testi uygulanmıştır. Bu test sonucuna göre üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülteler ile “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk” ve “Bilgiye Ulaşamama” alt boyutları için anlamlılık değerlerinin ($p<\alpha=0,05$) olduğu bu nedenle üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakültelerin farklı olmasının “Çevrimiçi Olamama”, “Platformlardan Yoksunluk” ve “Bilgiye Ulaşamama” görüşleri bakımından anlamlı farklılıklara sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Bu farklılıklar “Çevrimiçi Olamama” alt boyutu için LSD testi sonucuna göre Tablo 21’de gösterilen gruplar arasında İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin Mühendislik Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır. LSD testi sonucuna göre Tablo 21’de gösterilen gruplar arasında “Platformlardan Yoksunluk” alt boyutu için Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin Mühendislik Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır. LSD testi sonucuna göre Tablo 21’de gösterilen gruplar arasında “Platformlardan Yoksunluk” alt boyutu için

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır.

3.7 Güvenirlilik Analizi

Ölçeklerin temsil seviyelerinin belirlenmesi adına güvenilirlik çalışması uygulanmıştır.

Tablo 22. Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Çevrimiçi Olamama	0.855	5
Platformlardan Yoksunluk	0.897	6
İletişimi Kaybetme	0.854	4
Bilgiye Ulaşamama	0.895	5
Sosyal Medya Kullanımı ve Yoksunluk Ölçeği (Genel)	0.947	20

Tablo 22'de görüldüğü üzere araştırmada sosyal medya kullanımı ve yoksunluk ölçeğine ait alt boyutların Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları sırası ile incelendiğinde "Çevrimiçi olamama" alt boyutu için güvenilirlik katsayısı değerinin 0.855 (Yaklaşık %86 güvenilir) olduğu, "Platformlardan yoksunluk" alt boyutu için güvenilirlik katsayısı değerinin 0.897 (Yaklaşık %90 güvenilir) olduğu, "İletişimi Kaybetme" alt boyutu için güvenilirlik katsayısı değerinin 0.854 (Yaklaşık %85 güvenilir) olduğu ve "Bilgiye Ulaşamama" alt boyutu için güvenilirlik katsayısı değerinin 0.895 (Yaklaşık %90 güvenilir) olduğu anlaşılmaktadır. Ölçeğin genel güvenilirlik düzeyi incelendiğinde katsayı değerinin 0.947 olduğu bu nedenle ölçeğin tamamının da çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar ele alındığında araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu ve araştırmayı temsil etme güçlerinin de çok yüksek olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin sosyal medya mecralarından uzak kaldıklarında hissettikleri dijital yoksunluk düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin çeşitli demografik değişkenlere göre ne tür farklılıklar barındırdığını incelemek amacıyla hazırlanan bu çalışmada üniversite öğrencilerinin sunduğu veriler değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı kapsamında demografik veriler üzerine yapılan incelemelerde birçok veri üzerinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. İlk olarak cinsiyet durumu incelendiğinde kadın öğrencilerin erkeklere oranla sosyal medya bağımlılığı ve yoksunluk düzeyinde daha yüksek bir skor elde ettikleri görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasındaki temel sebebin kadın kullanıcıların erkeklere oranla akıllı telefon ve benzeri araçlarla daha fazla vakit geçirmesi olduğu düşünülmektedir. Ancak konuya ilişkin kapsamlı ve kapsayıcı bir veri olmadığını da belirtmek gerekmektedir.

Medeni duruma bakıldığında alınan görüşler kapsamında anlamlı farklılıkların olmadığı görülmüştür. Bu veri bağlamında yoksunluk ve bağımlılık ile medeni durum arasında güçlü bir bağlantı olmadığı değerlendirilmesi yapılmaktadır. Yaş durumu incelendiğinde ise belirlenen grup skalalarının tümünde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin 19-23 yaş arası öğrencilerin 16-18 ve 45 yaş üzeri öğrencilere oranla bilgiye ulaşamama boyutunda daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Gelir durumlarında da medeni duruma benzer bir şekilde örnekler arasında anlamlı farklılıklar görülmezken fakülteler bazında birçok farklı veri olduğu görülmüştür. Bu örnekleri sıralamak gerekirse Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Mühendislik ve Sanat Tasarım Fakültesi öğrencilerine oranla yoksunluk düzeylerinin daha fazla olduğu İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin ise Sağlık Bilimleri, Mühendislik ve Sanat Tasarım Fakültesi'nde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Bu verinin ortaya çıkışında İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi çatısı altında Psikoloji Bölümü öğrencilerinin olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Elde edilen veriler alanyazında yer alan yaklaşımlar üzerinden değerlendirildiğinde dijital bağımlılık ve dijital yoksunluk tanımlamaları ile veriler arasında anlamlı bağlamlar olduğu düşünülmektedir. Aiken (2016) dijital yoksunluğu bir anksiyete ve rahatsızlık durumu olarak tanımlamaktadır. Elde edilen verilerde cinsiyet fark etmeksizin yoksunluk oranlarının fazla çıkması bu durumu destekler niteliktedir. Rosen vd. (2012) ise dijital araçların fazla kullanılması neticesinde oluşan birtakım hastalıkların kişilerin hayat kalitesini etkilediğinden söz etmektedir. Yapılan araştırmada fakülte bazlı incelemelerde hemen hemen tüm yanıtların yoksunluk durumunu sorun olarak algılanması yönündeki kanaatte bu durumu desteklemektedir.

Çalışmanın ana hipotezleri üzerinden değerlendirme yapıldığında ise ortaya atılan hipotezlerin büyük oranda doğrulandığı düşünülmektedir. “Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk (nomofobi) düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” (H1) hipotezi kadın öğrencilerin daha fazla yoksunluk düzeyine sahip olması sayesinde doğrulanmıştır. “Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk (iletişim kuramama) düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” (H2) hipotezine bakıldığında da benzer şekilde verilerin doğrulandığı görülmektedir. Özellikle 19-23 yaş arası öğrencilerin iletişimi kaybetme ve bilgiye ulaşamama kategorilerinde daha fazla yoksunluk düzeyi yaşamaları bu duruma bir kanıt sunmaktadır. Son olarak “Üniversite öğrencilerinin dijital yoksunluk düzeyleri öğrenim gördükleri fakültelere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” (H3) hipotezi incelendiğinde fakülteler arası farklılıklar olduğu görülmektedir. İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi ile Sağlık Bilimleri Fakültesinin sunduğu veriler bu duruma örnek olarak verilebilir.

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ile yoksunluk düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde medeni durum ile cinsiyet dışındaki tüm demografik unsurlarda iki kavram arasındaki ilişkinin anlamlı sonuçlar sunduğu görülmektedir. Özellikle cinsiyet ile öğrenim görülen fakülteye ilişkin veriler sosyal medya kullanım süresi arttıkça ve buna bağlı olarak mecradan uzaklaşıldığında yoksunluk düzeyinin arttığını göstermektedir. Ek olarak Sağlık Bilimleri ve İnsan ve Toplum Bilimleri gibi fakültelerde sağlık ve psikoloji alanlarına ilişkin bölümler olmasına rağmen bu fakültelerdeki yanıtlarda yoksunluk düzeyinin daha fazla olması da araştırılabilecek başka bir konu olarak dikkat çekmektedir.

Çalışma sunduğu bu veriler ile alanyazında dijital yoksunluk ile demografik veriler arasındaki korelasyon ilişkisinin nasıl yansıtıldığının belirlenmesi noktasında önemli görülmektedir. Verilerin bu iki yaklaşım arasındaki ilişkiyi sunma noktasında literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları bağlamında değerlendirme yapıldığında ise örneklemin Yalova Üniversitesi olarak seçilmesi kapsamı kısıtlı ve belirli bir bölgeye indirgemektedir. Araştırma bu haliyle Türkiye’nin genelini kapsayacak ayrıntılı bir veri sunmasa da üniversite öğrencilerinin kavrama yönelik düşüncelerinin belirlenmesi noktasında mikro bir bakış açısı sunarak ileride yapılacak çalışmalara fikir sunmaktadır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu verilerden hareketle üniversite öğrencilerinin spesifik olarak hangi iletişim araçları/mecralarına yönelik yoksunluk düzeylerinin daha fazla olduğu ve bu durumun üniversitenin bulunduğu şehre ya da coğrafyaya göre bir değişiklik barındırıp barındırmadığına yönelik daha kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

Son olarak çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık ve yoksunluk sürecinin en aza indirgenmesi adına aşağıda yer alan önerilerin fayda sağlayacağı düşünülmektedir:

- Sosyal medya ve diğer dijital bağımlılıklar için destek veren birimlerin sayısının artırılmasının ve insanların bağımlılıklar hakkında daha fazla bilgilendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Ebeveynlerin sosyal medya uygulamalarını kullanan çocuklar için kısıtlamalar uygulamasının ve farklı alanlarda vakit geçirmesini sağlamasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

- Gelişim aşamasındaki çocukların bakım veren kişiye güvensiz bağlanması durumunda bu açığı sosyal medya uygulamaları üzerinden kapatmaktadır. Bu bağlamda aile ile olan güvenli bağların güçlü tutulması önerilmektedir.
- Sosyal medya bağımlılığı 7'den 70'e her bireyde görülen toplumsal bir sorun haline gelmektedir. Bu bağlamda DSM-V tanı ölçütleri içerisinde sosyal medya bağımlılığına yer verilmelidir.
- Sosyal medyaya bağımlı olan kişilerin dijital detoks uygulamalarına katılması ve bağımlılık düzeyine göre klinik yardım talep etmesi önerilmektedir.
- Eğitim veren kurumlarda internet ve sosyal medyayı nasıl yararlı kullanım başlığı altında ders verilmesi ve dijital medya okuryazarlığı hakkında çocukların geliştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin maddi durumları incelendiğinde gelir ne olursa olsun bireylerin sosyal medyayı kullanamadıkları zaman yoksunluk yaşadığı saptanmıştır. Bu bağlamda geliri 0-10000 TL aralığında olan öğrencilerin boş zaman etkinliklerini sinema, spor, sanat ve kültür aktivitelerine yönleltmek amacıyla ek fon oluşturulması yoksunluk yaşamının önüne geçilmesi için önerilmektedir.

Etik Beyanı: Çalışmanın anket uygulaması için Yalova Üniversitesi Etik Kurullar Koordinatörlüğü 2025/349 protokol no ve 20.10.2025 tarihli onayı ile izin alınmıştır.

Yazar Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar %50, ikinci yazar %50'dir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça/Reference

- Anadolu Ajansı. (2025, Temmuz). *Sosyal medyada haber tüketimi yaygınlaşırken kullanıcılar, tıklama tuzağına karşı doğruluk arıyor*. Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ayrimcilikhatti/ayrimcilik/sosyal-medya-haber-tuketimi-yayginlasirken-kullanilar-tiklama-tuzagina-karsi-dogruluk-ariyor/1826393>
- Aiken, M. (2016). *The cyber effect: A pioneering cyber-psychologist explains how human behavior changes online*. Random House Publishing Group.
- American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. American Psychiatric Publishing. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425787>
- Aziz, A. (2016). *İletişime giriş*. Hiperlink Yayınları.
- Başkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi. (2025, Kasım). *Dijital bağımlılık*. Erişim Adresi: https://pdr.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?birim=134&menu_id=20
- Boyd, D. ve Ellison, N. (2013). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- DataReportal. (2025, Aralık). *Digital 2025: Global overview report*. <https://datareportal.com/reports/digital-2025-global-overview>
- Eldeniz, L. (2010). İkinci medya çağında etkileşimin rolü ve Web 2.0. *İkinci Medya Çağında İnternet*, 1, 140-165.
- Güler, E. Ö. ve Veysikarani, D. (2019). Nomofobi üzerine bir araştırma: üniversite öğrencileri örneği, *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(1), 75-88. <https://doi.org/10.14514/BYK.m.26515393.2019.7/1.75-88>
- Gökçearslan, Ş., Kuşkaya Mumcu, F., Haşlamam, F. ve Demiraslan Çevik, Y. (2016). Modelling smartphone addiction: The role of smartphone usage, selfregulation, general self-efficacy and cyberloafing in university students. *Computers in Human Behavior*, 63, 639-649. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.091>
- Göktaş, A., Baysak, T. ve Baran, M. (2026). Üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık ve sosyal fobi düzeyleri arasındaki ilişki. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 93-104. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.1540668>
- Kaplan, A. M. ve Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>
- Kısaç, İ., Aydın, D. ve Erzen, E. (2024). *Bağımlılık ve bağımlılıklarla mücadele: Bağımlılık türleri, nedenleri ve çözüm önerileri*. Kültür Bakanlığı Yayıncılık.
- Lin, Y.-H., Chiang, C.-L., Lin, P.-H., Chang, L.-R., Ko, C.-H., Lee, Y.-H., Lin, S.-H. ve Yang, C.-C. H. (2016). Proposed diagnostic criteria for smartphone addiction. *PLOS ONE*, 11(11), 1-11. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0163010>
- Przybylski, A.K., Murayama, K., DeHaan, C.D. ve Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 29, 1841-1848. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2013.02.014>
- Rosen, L. D., Cheever, N. A. ve Carrier, L. M. (2012). *iDisorder: Understanding our obsession with technology and overcoming its hold on us*. Macmillan.

- Rupert, M.S. ve Hawi, N.S. (2016). Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance, and satisfaction with life. *Comput. Hum. Behav.*, 57, 321-325. [10.1016/j.chb.2015.12.045](https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.045)
- Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2025). *Bağımlılık- sanal veya gerçek*. Timaş Yayınları.
- TDK. (2025, Kasım) *Yoksunluk*. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- TÜİK. (2025, Eylül) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. Erişim Adresi: <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53925>
- Uzbay, T. (2024). *Hazdan bağımlılığa: İnsan neden bağımlı olur?*. Destek Yayınları.
- We Are Social. (2025, Eylül). *Digital 2025*. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/uk/blog/2025/07/digital-2025-july-global-statshot-report/>
- Van Dijk, J. (1999). *The network society: Social aspects of new media*. London: Sage Publications.
- Yengin, D. (2012). *Yeni Medya ve....* Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Yobel, L. A. (2019). A Study on screen addiction among adolescents. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 2(10), 845-848.
- Yıldırım, C., Sumuer, E., Adnan, M. ve Yıldırım, S. (2015). A growing fear: Prevalence of nomophobia among Turkish college students. *Information Development*, 1-15, <https://doi.org/10.1177/026666691559902>
- Yıldırım, C. ve Correia, A.P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*. 49, 130-137.